

ВАҲДАТИ МИЛЛӢ ФАРХУНДА БОД!

ИНСОН, ҲУҚУҚ ВА ОЗОДИҲОИ Ӯ АРЗИШИ ОЛӢ МЕБОШАНД

МИНБАРИ

ҲУҚУҚШИНОС

НАШРИЯИ ФАКУЛТЕТИ ҲУҚУҚШИНОСИИ ДМТ * * * * № 11 (44) 21-УМИ ИЮНИ СОЛИ 2016, СЕШАНБЕ

Густариши пайвастаи худогоҳиву худшиносӣ ва таблиғи аҳаммияти ваҳдати миллӣ дар миёни мардум, бахусус наврасону ҷавонон бояд ҳамчун самти муҳимтарини кор ва меъёри асосии таълиму тарбия қарор гирад. Чунин ҳадаф бояд дар заминаи таърих, арзишҳо ва хувияти миллӣ ташаккул ёфта, ба воқеият, ниёзҳо ва дархостҳои имрӯзаи ҷомеа ҷавобгӯ бошад, мардумро муттаҳид сохта, ба сӯи рушду созандагӣ роҳнамоӣ кунад.

Эмомалӣ РАҲМОН

КОДЕКСИ МЕҲНАТ ҚАБУЛ ГАРДИД

Воҳӯрӣ бо судяҳои
суди шаҳри Душанбе

Саҳ. 2

Ҷавонон – таҳкимбахшу
созандаи Ваҳдат

Саҳ. 6

ВОХҶҶРӢ БО СУДЯҶҶОИ СУДИ ШАҶҶРИ ДУШАНБЕ

Дар факултети ҳуқуқшиносии ДМТ бахшида ба 19-умин солгарди Ваҳдати миллӣ ва 25-умин солгарди Истиқлолияти давлатии ҶТ воҳӯрии устодону донишҷӯёни факултет бо судяҶҶои суди шаҳри Душанбе баргузор гардид. Дар воҳӯрӣ муовини раиси суди шаҳри Душанбе Бобоҳонзода А., судяҶҶои суди шаҳри Душанбе Абдулғанизода А., Мусобекзода Т. ва мудири шуъбаи таъминоти ҳуқуқии ДМТ Муминов Н. иштирок карда, дар мавзӯи «Роҳҳои пешгирии ҷавонон аз ҳизбу ҳаракатҳои тундрав ва гурӯҳҳои ифротӣ» суҳанронӣ намуданд.

Воҳӯрӣ бо суҳани муқаддимавии декани факултет номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент Раҳмон Д.С. оғоз ёфт. Мавсуф зимни суҳанронии хеш афзуд, ки мақсад аз ташкил ва гузаронидани чунин воҳӯриҳо, пеш аз ҳама, пешгирии намудани ҷавонон аз воридшавӣ ба ташкилотҳои хусусияти террористии экстремистидошта ва даст назадани онҳо ба ҳодисаҳои номатлуб, аз қабилӣ фасод, дуздӣ, қаллобӣ, нашъачалобӣ ва ғайра мебошад.

Муовини раиси суди шаҳри Душанбе Бобоҳонзода А. дар ибтидои суҳанронии худ аз ташкили чунин воҳӯриҳо бо донишҷӯён, ки бевосита бо ташаббуси раёсати ДМТ ва садорати факултет сурат мегирад, изҳори қаноатмандӣ намуда, таъкид кард, ки рӯи кор гирифтани чунин ҳамоишҳо дар фаъолияти корӣ натиҷаи хуб ба бор хоҳад овард. Номбурда зимни суҳанронии хеш аз даст задани ҷавонон ба ҳуқуқвайронкуниҳо ва шомил шудани онҳо ба гурӯҳҳои ифротӣ изҳори нигаронӣ намуд. Номбурда афзуд, ки дар солҳои охир ҷавонони зиёде,

ки ҳатто дар ин ё он донишгоҳ таҳсил менамоянд, фирефтаи ваъдаҳои гумроҳкунандаи хоҷагонии хориҷӣ шуда, ба ҳизбу ҳаракатҳои тундрав ва гурӯҳҳои ифротӣ ворид мешаванд, ки бо ин ҳам зиндагии худро табоҳ мекунанд ҳам ба номи падару модар ва тарбияткунандаи худ доғ меоранд. «Боварӣ дорам, ки чунин воҳӯриҳо сатҳи дониши сиёсии донишҷӯёнро афзуда, барои сатҳи роҳ шудан ба гароишҳои гумроҳкунанда таъсиргузоро хоҳад буд» – таъкид кард Бобоҳонзода А.

Абдулғанизода А. – судяи суди шаҳри Душанбе зимни баромадаш таъкид намуд, ки имрӯз ҷинояткорӣ ва гаравиш ба ташкилоту созмонҳои ифротгаро дар байни ҷавонон то андозае ба назар мерасад. Таваассути ин гуна воҳӯриҳо имконият пайдо мешавад, ки ҳар нафар ҳуқуқу ҳақдорони худро донанд ва дар зиндагӣ роҳи дурусту ростро интихоб наояд. «Имрӯз дар тамоми муассисаҳои таҳсилоти олиё миёна чунин нишастҳо гузаронида мешавад. Мақсад аз гузаронидани воҳӯриҳо пешгирии намудани

сатҳи ҷинояткорӣ ва ҳуқуқвайронкуниҳои маъмури дар шаҳри Душанбе, ноҳияҳои тобеи марказ, вилояту шаҳрҳои ҷумҳури буда, бо ин роҳ ба муқобили ҳодисаҳои номатлуб, аз қабилӣ терроризм, экстремизм, зиёдшавии ҳизбҳои характери иртиқоидошта ва хатарҳои дигаре, ки имрӯзҳо тамоми ҷаҳонро фаро гирифтааст, мубориза бурдан аст», – қайд намуд Абдулғанизода А.

Мудири шуъбаи таъминоти ҳуқуқии донишгоҳ Н.И. Муминов зимни суҳанронии хеш иброз дошт, ки ҳамасола садҳо нафар ба ДМТ ҳуҷҷат супорида, сазовори номи баланди донишҷӯӣ мегарданд. Аксарияти донишҷӯёни ин боргоҳи илм бо таҳсили хубу аъло ва иштирок дар корҳои ҷамъиятӣ ҳамчун шаҳрвандони сарбаланди кишвар ном мебардоранд ва бо иштироки фаъоли хеш дар озмонҳои фанӣ ба пешрафту ободонии ватани азизамон, дар татбиқи сиёсати давлатии ҷавонон саҳм мегузоранд. Хатмкардагони ДМТ дар қиёс бо дигар макотиби олиӣ мамлакат аз бехтарин мутахассисони соҳаҳои гуногуни хоҷа-

гии халқи кишвар эътироф шудаанд. Мутаассифона, бархе аз донишҷӯён, ҳарчанд шумораи андакero ташкил диҳанд ҳам, бо сабаби надостани донишу маърифат ва ҷуръату ирода дар фаро гирифтани илму дониш, надостани ҳисси ватандӯстӣ, ифтихори миллӣ, арҷгузори накардан ба муқаддасоти миллӣ худшиносӣ, нагирифтани тарбияи дуруст дар оилаву мактаби миёна зуд донишгоҳро тарк мекунанд ё қоидаҳои таҳсилро риоя накарда, дар натиҷа аз донишгоҳ хориҷ ва аз номи пуршарафи донишҷӯӣ маҳрум мегарданд.

«Имрӯз донишҷӯёнро зарур аст, ки ҳуқуқу ҳақдорони худро пурра омӯзанд. Бояд ҳамеша кӯшиш кунанд, ки фирефтаи ҳизбҳои ҳаракатҳои равиҷро, ки фаъолиятҳои маънаӣ карда шудааст, нашаванд. Мо сарҷамъона бояд пеши роҳи ин гуна амалҳои номатлуб ва фасодкориро гирем ва нагузорем, ки ин гуна фасодкорӣ дар ҷомеа реша давонанд» – мегӯяд судяи суди шаҳри Душанбе Мусобекзода Т.

Дар интиҳои нишаст декани факултет, номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент Раҳмон Д.С. таъкид намуд, ки бо дастгирии раёсат ва ташаббуси соҳароҳои донишгоҳ воҳӯриву суҳбатҳо бо иштироки меҳмонон, падару модарон дар мавзӯҳои гуногун гузаронида мешавад. Ҷамъамон ин масъалаҳо муҳим дар дарсҳои тарбиявӣ ва дарсҳои «Лидери сиёсӣ» (сарвари сиёсӣ), ки дар донишгоҳ мегузаранд, мавриди таҳлил қарор мегардад.

Нозим МУМИНОВ
мудири шуъбаи
таъминоти ҳуқуқии ДМТ

МИНБАРИ
ҲУҚУҚШИНОС

Муассис:
факултети
ҳуқуқшиносии ДМТ
www.law.tnu.tj

Сармуҳаррир:
Ҷаҳонгир
САЪДИЗОДА
jahong_1967@mail.ru

Муовини сармуҳаррир:
Исмоил ШАРИФЗОДА

Муҳаррир:
Бобоҷон НАИМЗОДА

Тарроҳ:
Акмал ШАРИПОВ

ҶАЙАТИ ТАҶРИРИЯ:
Раҳмон Д.С.
номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент, декани факултети ҳуқуқшиносӣ,
Маҳмудов И.Т.
мудири кафедраи ҳуқуқи судӣ ва назорати прокурорӣ,
Қурбонализода Н.Ш.
муовини декан оид ба илм ва робитаҳои байналмилалӣ,
Камолов И. И.
дотсенти кафедраи назария ва таърихи давлат ва ҳуқуқ

Сулаймонов Ф. С.
дотсенти кафедраи ҳуқуқи байналмилалӣ,

ҶАЙАТИ МУШОВАРА:
Ватанзода М. М.
ердамчи Президентӣ ҶТ оид ба масъалаҳои ҳуқуқӣ,
Саид Нуриддин Саид
вазирӣ маориф ва илми ҶТ,
профессор,
Имомзода М. С.
ректори ДМТ,
академики АИ ҶТ,
Тоҳиров Ф. Т.
академики АИ ҶТ,
Маҳмудзода М. А.
раиси Судии Конституционии ҶТ, академики АИ ҶТ,
Раҳимзода М.З.
директори маркази миллии конунгузории назди Президенти ҶТ, профессор,
Диноршоев М.
академики АИ ҶТ,
Насриддинзода Э. С.
профессори кафедраи назария ва таърихи давлат ва ҳуқуқ

Сафарзода Б.А.
дотсенти кафедраи ҳуқуқи инсон ва ҳуқуқшиносии муҳимсавӣ

ШАРТҶҶОИ ҚАБУЛИ МАВОД:
Дастнавис қабул карда намешавад.
Мавод бояд бо ҳуруфи Times New Roman Tj 14 ҳуруфҷинӣ шуда бошад.
Рӯзнома на ба ҳама андешаи муаллифон мувофиқ аст ва ақсоиди мухталифро ба хотири риояи чандандешӣ ба таъби мерасонад.

Рӯзнома дар Вазорати фарҳанги ҶТ таҳти №0336/рз аз 18-уми марти соли 2016 ба қайд гирифта шудааст.
Нишонии идора: ш. Душанбе Буни Ҷиносат, Шаҳраи Донишҷӯён, факултети ҳуқуқшиносии ДМТ.
Телефон: 985-38-38-67, 918-51-03-02. Теъод: 1000
Навбатдори шумора: Исмоил Шарифзода

Шоғун АМРЕНОВА
ассистенти кафедраи
ҳуқуқи нақлиёт ва ҳуқуқи
истифодаи сарватҳои табиӣ

ИҶОЗАТНОМАДИҲӢ ДАР СОҲАИ НАҚЛИЁТИ ҲАВОӢ

Иҷозатномадиҳӣ яке аз самтҳои муҳимми фаъолияти танзими давлатӣ буда, бо мақсади муайян намудани асосҳои ҳуқуқӣ, ташкилӣ ва иқтисодии низоми иҷозатномадиҳӣ, номгӯи истисноии фаъолиятҳои дар асоси иҷозатномаи мақоми ваколатдори давлатӣ амалишаванда, тартиби додани ҳуҷжатҳои иҷозатномадиҳӣ ба субъектҳои фаъолияти соҳибкорӣ ва муқаррар кардани шакли ҳуҷжатҳои иҷозатномадиҳӣ, ҳифзи ҳуқуқи манфиатҳои қонунии шахрвандон, муҳити зист ва амнияти давлатӣ ба амал бароварда мешавад.

Бобоҷон НАИМЗОДА
ассистенти кафедраи
ҳуқуқи конститусионӣ

Иҷозатномадиҳӣ дар соҳаи нақлиёти ҳавоӣ ин маҷмӯи чорабиниҳо оид ба иҷозатномадиҳӣ аз ҷониби мақомоти иҷозатномадиҳанда мебошад. Он ба додан, аз нав ба расмиятдарории ҳуҷжатҳои, ки мавҷудияти иҷозатнома тасдиқ мекунанд, боздоштан, барқарор намудани амал ва бекор кардани ҳуҷжати иҷозатномадиҳӣ, додани нусхаи дуюми (дубликати) ҳуҷжати иҷозатномадиҳӣ, пешбурди Феҳристи ягонаи давлатии электронии ҳуҷжатҳои иҷозатномадиҳӣ, назорати мақомоти иҷозатномадиҳанда оид ба риояи шарту талаботи иҷозатномадиҳӣ аз тарафи иҷозатномадор ҳангоми ба амал баровардани намудҳои фаъолияти иҷозатномадодашаванда вобаста мебошад.

Фаъолият дар соҳаи нақлиёти ҳавоӣ, аз ҷумла мусофиркашонӣ ва боркашонӣ бо нақлиёти ҳавоӣ дар асоси иҷозатнома ба амал бароварда мешавад. Иҷозатномадиҳии фаъолият дар соҳаи нақлиёти ҳавоӣ мувофиқи Қонуни ҚТ «Дар бораи иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намудҳои фаъолият» сурат мегирад. Фаъолият дар соҳаи нақлиёти ҳавоӣ аз ҷониби ташкилотҳои нақлиётӣ анҷом дода мешавад. Ташкилоти нақлиётӣ шахси ҳуқуқиест, ки ба фаъолияти хоҷагию тиҷоратӣ оид ба интиқоли бор ва мусофирон, хизматрасонии техникӣ ва таъмири воситаҳои нақлиёт машғул мебошад.

Фаъолият дар соҳаи нақлиёти ҳавоӣ шаклҳои гуногуни амалисозӣ дорад. Аммо мувофиқи қонунгузори ҚТ танҳо нисбати шаклҳои зерини фаъолият иҷозатнома дода мешавад:

- фаъолият оид ба мусофиркашонӣ ва боркашонӣ бо нақлиёти ҳавоӣ;
- фаъолият оид ба хизматрасонии техникӣ ҳангоми парвози нақлиёти ҳавоӣ;
- фаъолият оид ба таъмир ва хизматрасонии техникӣ нақлиёти ҳавоӣ;
- фаъолияти терминалҳои мусофиркашонӣ ва боркашонӣ;
- истифодабарии фазои ҳавоӣ дар асоси иҷозати мақоми системаи ягонаи ташкили ҳаракати ҳавоӣ бо огоҳонидани ҳатмии мақоми системаи ягонаи ташкили ҳаракати ҳавоӣ дар ин бора сурат мегирад.

Мақомоти иҷозатномадиҳанда дар соҳаи фаъолияти нақлиётӣ Вазорати

нақлиёти ҚТ ба ҳисоб меравад. Дар соҳаи фаъолияти нақлиёти ҳавоӣ яке аз сохторҳои он - Хадамоти давлатии назорат ва танзим дар соҳаи нақлиёт ваколатдор мебошад.

Намуди аз ҳама маъмул ва паҳнғашта дар соҳаи фаъолияти нақлиёти ҳавоӣ мусофиркашонӣ ва боркашонӣ бо нақлиёти ҳавоӣ аст. Мусофиркашонӣ ва боркашонӣ бо нақлиёти ҳавоӣ намудҳои зерини қорҳоро дар бар мегирад: мусофиркашонӣ ва боркашонӣ мунтазами дохилӣ бо нақлиёти ҳавоӣ, мусофиркашонӣ ва боркашонӣ мунтазами байналмилалӣ бо нақлиёти

рон (бор), аз он ҷумла ба сифати сарборӣ гирифтани бор дар ҳавопайморо бе розигии мақомоти иҷозатномадиҳанда надоранд. Иҷозатномадиҳии фаъолияти мусофиркашонӣ ва боркашонӣ мунтазами ва ғайримунтазами (чартерии) байналмилалӣ бо нақлиёти ҳавоӣ дар асосҳои муқаррарнамудаи қонун ба амал бароварда мешавад. Иҷозатнома ба ҳуқуқи иҷрои интиқоли мунтазами ва ғайримунтазами ҳавоии байналмилалӣ ба ташкилотҳои авиатсионие дода мешавад, ки коди серамзии Ташкилоти байналмилалӣ авиатсияи граждани (минбаъд ICAO) ва ҳуҷжатҳои интиқоли

мунтазами ва ғайримунтазами (чартерии) байналмилалиро дар асоси озмун ба амал барорад.

Интиқолдиҳандаи авиатсионӣ, ки иҷозатнома барои ҳуқуқи иҷрои интиқоли мунтазами байналмилалиро дар хатти парвоз гирифтааст, соҳиби статуси ташкилоти авиатсионии аз номи ҚТ таъиншуда мегардад. Иҷозатнома ба ҳуқуқи иҷрои мунтазами интиқоли авиатсионии байналмилалӣ ба соҳибаш ҳуқуқ медиҳад, ки рейсҳои иловагии ғайримунтазамо (чартериро) дар хатти парвози мазкур низ иҷро намояд. Иҷозатнома барои ҳуқуқи иҷрои интиқоли

ҷониби мақомоти ваколатдори авиатсияи граждани додасударо дошта бошанд;

- нисбати шахрвандон ва шахсони хориҷии ҳуқуқӣ сертификатҳои истифодабаранда ва ё ҳуҷжатҳои ба он монанде эътироф карда мешаванд, ки аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлати хориҷӣ дода шуда, ба талаботҳои дар ҚТ муқарраргардида ҷавобгӯ мебошанд;

- ҳавопаймое истифода бурда мешавад, ки дар ҚТ ё дигар давлат ба қайд гирифта шудааст ва сертификати амалкунандаи мутобикати аз ҷониби мақомоти ваколатдор ё давлати хориҷӣ додасудаи дар ҚТ эътирофгардида дошта бошад;

- намудҳои суғуртаи ҳатмиро бо тартиби муқаррарнамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқи ҚТ таъмин намояд;

- ҳуҷжати тасдиқкунандаи қобилияти иқтисодию молиявӣ дарҳосткунандаро ҷиҳати иҷро намудани фаъолияти иҷозатномадиҳӣ дошта бошад;

- шаҳодатнома дар бораи бақайдгирии ташкилоти авиатсионӣ дар ICAO;

- рамзи сеҳарфаи ICAO барои мақсадҳои истифодабарӣ;

- руйхати муқарраргардидаи ҳуҷжатҳои боркашонӣ ва мусофиркашонӣ барои баррасиятдарории боркашонӣ ва мусофиркашонӣ байналмилалӣ.

Иҷозатнома талаб карда намешавад, агар интиқолдиҳандаи авиатсионӣ мустақилона фуруши интиқоли авиатсиониро бо рейсҳои аз ҷониби ҳавопаймоҳои интиқолдиҳанда иҷрошаванда иҷро намояд. Қобилияти дарҳосткунанда, ки намудҳои мазкури фаъолиятро иҷро мекунад, бояд бо сертификатҳои мутобикат, ки Хадамоти давлатии назорат ва танзим дар соҳаи нақлиёт додаст, тасдиқ карда шавад.

Бояд гуфт, ки иҷозатномадиҳӣ оид ба фаъолият дар соҳаи нақлиёти ҳавоӣ яке аз самтҳои афзалиятноки фаъолияти мақомоти давлатӣ буда, давлат дар ин ҷода ҳамеша ҳавасманд мебошад ва баҳри рушди ин соҳа тамоми чораҳои заруриро андешида истодааст.

ҳавоӣ, мусофиркашонӣ ва боркашонӣ ғайримунтазами (чартерии) дохилӣ ва байналмилалӣ бо нақлиёти ҳавоӣ, фаъолияти агентӣ оид ба фуруши мусофиркашонӣ интиқоли авиатсионӣ ва бо хӯрокворӣ таъмин намудани мусофирони (экипажи) киштиҳои ҳавоӣ. Параметрҳои иҷозатнома барои мусофиркашонӣ ва боркашонӣ мунтазами (ғайримунтазами) дохилӣ ва байналмилалӣ бо нақлиёти ҳавоиро намудҳои интиқол (мусофиркашонӣ, боркашонӣ, бору мусофиркашонӣ), навъи ҳавопаймо, намуди хизматрасонии пешниҳодшуда (фуруш, бронкунии интиқол), дараҷаи (категорияи) интиқол (мунтазами, дохилӣ, байналмилалӣ) ташкил медиҳанд.

Интиқолдиҳандагони авиатсионӣ, ки ба интиқоли ғайримунтазами (чартерии) авиатсионӣ иҷозатнома доранд, ҳуқуқи ташкили фуруши инфиродии интиқоли мусофи-

бо тартиби муқарраршуда бақайдгирифташударо дошта бошанд. Ташкилотҳои авиатсионӣ, ки коди серамзии ICAO -ро надоранд, ҳангоми гирифтани иҷозатнома барои ҳуқуқи иҷрои интиқоли байналмилалӣ (чартерӣ) метавонанд коди серамзии ташкилотҳои авиатсионӣ дорои ҳамин хел бақайдгириро бо шартҳои қарордодӣ истифода баранд.

Иҷозатнома барои ҳуқуқи иҷрои интиқоли мунтазами байналмилалӣ ба ташкилотҳои авиатсионие дода мешавад, ки онҳо таҷрибаи кориро дар хатҳои ғайримунтазами ҳавоии на камтар аз яксола дошта бошанд. Дар ин ҳолат сифати хизматрасонӣ ба мусофирон, интиқоли мунтазами ва қонеъ гардонидани талабот ба хизматрасонӣ дар хатти парвоз ба назар гирифта мешавад. Мақомоти иҷозатномадиҳанда ҳуқуқ дорад, додани иҷозатнома барои ҳуқуқи иҷрои интиқоли

мунтазами ва ғайримунтазами (чартерии) авиатсионии байналмилалӣ ба ташкилотҳои авиатсионӣ ба шартномаи суғуртаи ҷуброн кардани зарари ба саломатӣ ва молу мулкӣ мусофирон ва соҳибони бор расонидашуда, ки дар Конвенсияи соли 1955-и Варшава пешбинӣ шудааст, инчунин таъмини ҷавобгарии суғуртаи дар назди шахсони сеюм, ки бо Конвенсияи соли 1952-и Рим муайян шудаанд, ё дигар андозаҳои бо давлати хориҷӣ мувофиқгардида дода мешавад.

Барои машғул шудан ба фаъолияти нақлиёти ҳавоӣ ва гирифтани иҷозатнома қонунгузори ҚТ шарту талаботро муқаррар мекунад, ки онҳоро вобаста ба махсусияташон ба асосӣ ва иловагӣ ҷудо кардан мумкин аст, ки дар маҷмӯъ инҳоро ташкил медиҳанд:

- сертификати амалкунандаи истифодабарандаи аз

Санаи 17-уми юни соли 2016 Маҷлиси намояндагон – палатаи поёнии парламони кишвар лоиҳаи Кодекси меҳнати ҚТ-ро дар таҳрири нав муҳокима намуда, қабул кард. Он баъди ҷонибдорӣ шудан аз тарафи Маҷлиси миллӣ – палатаи болоии парламон ва имзо гардидан аз ҷониби Президент мавриди интишори расмӣ қарор хоҳад гирифт. Лоиҳаи мазкур бо тартиби ҳуқуқи ташаббуси қонунгузорӣ аз тарафи Президенти ҚТ пешниҳод гардидааст.

Ҳанӯз 26-уми апрели соли 2013 Президенти ҚТ дар Паёми солонашон ба Маҷлиси Олӣ зарурияти қабули Кодекси меҳнати ҚТ-ро таъкид карда буданд. Он замон Сарвари давлат чунин таъкид доштанд: «Бо мақсади тақмили ҳифзи манфиатҳои иҷтимоии шаҳрвандон ва муқаррар намудани кафолатҳои ило-

вагӣ оид ба ҳифзи меҳнат ва манзил зарурати дар таҳрири нав таҳия ва қабул намудани кодексҳои меҳнат ва манзил ба миён омадааст. Ҳамчунин бо мақсади ба талаботи замони муосир мутобиқ намудани танзими муносибатҳои муҳимми ҷамъияти Ҳукумати Тоҷикистонро зарур аст, ки кодексҳои граждани ва

КОДЕКСИ МЕҲНАТ

ҷиноятиро низ дар таҳрири нав таҳия ва пешниҳод намояд».

Кодекси меҳнат дар таҳрири нав аз 6 фасл, 41 боб ва 366 модда иборат мебошад.

Гурӯҳи корӣ оид ба таҳияи кодекси меҳнат аз таҷрибаи қонунгузори кишварҳои мутамаддин ба таври фарох, бо дарназардошти ба эътибор гирифтани манфиатҳои миллӣ истифода кардаанд.

Афзалияти ҳуқуқии кодекси мазкур дар қиёс бо кодексҳои амалкунанда мушаххасан аз инҳо иборатанд:

1) Муқаррароти лоиҳаи кодекси мазкур ба меъёрҳои Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, санадҳои меъёрии ҳуқуқие, ки муносибатҳои меҳнатиро танзим менамоянд ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, мухолифат ва тазоди ҳуқуқӣ надорад.

2) Матни лоиҳаи кодекси номбаршуда бо забони соддаву мардумфаҳм иншо шуда, вожаву истилоҳоти он бо Қоидаҳои нави имлои забони тоҷикӣ комилан мувофиқ гардидааст.

3) Лоиҳа аз лиҳози ҳаҷм, таркиб ва шумораи бобу моддаҳо аз Кодекси

амалкунанда тафовути назаррас дошта, бо риояи талаботи техникаи ҳуқуқӣ ва техникаи қонунэҷодкунӣ таҳия гардидааст;

4) Дар лоиҳа як идда падидаҳои нав, аз қабилҳои тайёрии касбӣ, азнавтайёркунӣ, тақмили ихтисос ва таҷрибаомӯзӣ, бакортаъминкунӣ, хусусияти танзими ҳуқуқии меҳнати гурӯҳи алоҳидаи кормандон, ба монанди меҳнати вакилони Маҷлиси намояндагон, судьяҳо, хизматчиёни ҳарбӣ, кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва дипломатӣ, кормандони хонагӣ ва хонакорон мавриди танзим қарор гирифтаанд.

5) Лоиҳа бо дарназардошти принципи умумэтирофшудаи башарӣ – арзиши олӣ эътироф шудани инсон ва ҳуқуқи озодиҳои ӯ таҳия гашта, ба тақвияти ҳифзи манфиатҳои иҷтимоии шаҳрвандон ва муқаррар шудани кафолатҳои иловагӣ оид ба ҳифзи озоди меҳнат мусоидат менамояд.

Ҳангоми муҳокимаи парламонӣ вакилони Маҷлиси намояндагон А. Ғаффоров, Р. Қудратов, Р. Латифзода, Г. Назирӣ, Н. Содиқова, Т. Азимзода, Ҷ. Аҳмедов ва дигарон оид ба ҷабҳаҳои мусбати лоиҳаи кодекси меҳнат дар таҳрири нав андешаҳои худро иброз доштанд.

Бояд қайд кард, ки ҳангоми таҳияи лоиҳаи Кодекси меҳнат устодони факултети ҳуқуқшиносӣ ба кори он ҷалб гардиданд, ки барои аз лиҳози назариявӣ тақмил додани он самарбахш маҳсуб меёбад. Аз ин рӯ, ба раиси муҳтарамии Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии ҚТ Шукурҷон Зухуров барои мусоидат ҷиҳати тақмили лоиҳа ва татбиқи илм бо амалия изҳори сипос менамоем.

Дар ин росто назари баъзе аз устодони факултетро, ки дар ҷамъошӯро воҳаста ба тақмили лоиҳаи Кодекси меҳнат ширкат намуданд, пешкаши хонандаи заки менамоем.

Сулаймонов Фирӯз н.и.х., дотсенти кафедраи ҳуқуқии байналмилалӣ

Бо инкишофи муносибатҳои ҷамъияти зарурияти тақмили қонунгузорӣ ба миён

ҚАБУЛ ГАРДИД

меояд. Дар ин асно, бинобар сабаби инкишофи муносибатҳои ҷамъиятӣ, алаҳқусус муносибатҳои меҳнатӣ зарурияти тақмили қонунгузори меҳнатӣ ба миён омад. Бинобар ин лоиҳаи Кодекси меҳнати ҚТ аз ҷониби гурӯҳи мутахассисон коркард шуд.

Умуман, қайд бояд намуд, ки лоиҳаи пешниҳодшудаи Кодекси меҳнати ҚТ ба талаботи инкишофи муносибатҳои ҷамъиятӣ ҷавобгӯӣ буда, дар худ аз қатор институтҳои нави муносибатҳои меҳнатӣ, аз ҷумла танзими ҳуқуқии категорияи алоҳидаи коргарон, инчунин дигар паҳлуҳои муносибатҳои меҳнатиро бо дарназардошти муқаррароти Конститутсияи ҚТ ва санадҳои ҳуқуқии баналмилалии эътирофнамудаи Тоҷикистон таҷассум менамояд.

Фикр мекунам, ки Кодекси мазкур дар инкишофи муносибатҳои меҳнатӣ саҳми арзанда гузошта, дар сохтмони давлати демократӣ ва ҳуқуқбунёди Тоҷикистон заминаи устувор хоҳад гузошт.

**Бозоров Р.Б. н.и.х.,
дотсенти кафедраи
ҳуқуқи соҳибкорӣ ва
тиҷорат**

Сараввал бояд қайд намоям, ки Лоиҳаи кодекс мазкур ба Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии

ҚТ бо тартиби ҳуқуқи ташаббуси қонунгузорӣ аз ҷониби Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон барои баррасӣ ва қабул ирсол гардидааст.

Мазмуни лоиҳаи кодекс мазкур дар Кумитаи Маҷлиси намояндагон оид ба қонунгузорӣ ва ҳуқуқи инсон ҳаматарафа мавриди таҳлил қарор ёфта, пешниҳод ва дархостҳои вакилони мардумӣ ва шаҳрвандони ҚТ доир ба мукамал намудани таркиби он ба назар гирифта шудааст.

Лоиҳаи кодекс мазкур аз лиҳози сохт, ҳаҷм ва мазмун аз кодекси меҳнати амалкунанда тафовути назаррас дорад. Дар он дар баробари бобҳои моддаҳои анъанавӣ бобҳои моддаҳои наву тоза во-

рид шудаанд, ки ҷавобгӯи талаботҳои иқтисоди бозаргонӣ мебошанд.

Дар шароити иқтисодии бозаргонӣ танзими ҳуқуқии меҳнати кормандони хонагӣ ва хонакорон ногузир мебошад. Корманди хонакор дар муносибати меҳнатӣ бо корфармо тибқи шартномаи меҳнатӣ қарор дошта, супоришҳои ӯро дар манзили истиқомати худ иҷро менамояд. Корманди хонагӣ низ тибқи шартномаи меҳнатӣ дар муносибати меҳнатӣ бо корфармо қарор дошта, вазифаҳои меҳнати хешро дар манзили истиқомати корфармо иҷро менамояд. Чунин кормандон ҳамчун корманди хонагӣ эътироф мегарданд: нигоҳубини шахси бемор; нигоҳубини кӯдаки нобилиғ; рондани мошини сабуқрави корфармо, чӯпон ва ғайра.

Дар лоиҳаи кодекс фасли нав бо номи «Муносибатҳои меҳнатӣ» иншо гардидааст. Дар фасли мазкур мақоми ҳуқуқии иштирокиёни муносибатҳои меҳнатӣ ва асосҳои ба вучуд омадани он муқаррар гаштаанд, ки, ба андешаи мо, шафо-

фиятро дар ин санади кодификатсионӣ, бешубҳа, таъмин месозанд.

**Соҳибов М.М.
ассистенти кафедраи
ҳуқуқи граждани**

Ба ҳамагон маълум аст, ки Кодекси меҳнати ҳоло амалкунанда 15-уми майи соли 1997 қабул шудааст. Бо дарназардошти инкишоф ёфтани муносибатҳои нави меҳнатӣ, ворид шудани ҚТ ба муносибатҳои байналхалқии меҳнатӣ зарурияти таҳия ва қабули Кодекси нави меҳнатро ба миён овард. Лоиҳаи мазкур дар асоси талаботи Паёми Президенти ҚТ ба Маҷлиси Олии ҚТ аз 26-уми апрели соли 2013, аз ҷониби гурӯҳи кории бо Амри Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 5 июни соли 2013 №АП-2256 таъсисёфта дар таҳрири нав таҳия гардидааст.

Лоиҳаи кодекс мазкур нисбат ба кодекси меҳнати амалкунанда падидаҳои нави муносибатҳои меҳнатиро ба таври фароҳ танзим намудааст. Махсусан, асосҳои сиёсати давлатиро дар соҳаи муносибатҳои меҳнатӣ муайян намуда, кафолати давлатии ҳуқуқи

меҳнати шаҳрвандонро муқаррар мекунад ва ба таъмини риояи манфиатҳои қонунии кормандон, корфармоён ва давлат равона шудааст. Аз қабил тайёрии касбӣ, азнавтайёркунӣ, тақмили ихтисос ва таҷрибаомӯзӣ; бакортаминкунӣ, хусусияти танзими ҳуқуқии меҳнати гурӯҳи алоҳидаи кормандон, ба монанди меҳнати вакилони Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии ҚТ, судяҳо, хизматчиёни ҳарбӣ, кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва дипломатӣ, кормандони хонагӣ ва хонакорон мавриди танзим қарор гирифтаанд.

Умедворем, ки Кодекси мазкур дар танзими муносибатҳои меҳнатӣ саҳми арзанда гузошта, дар тақвияти ҳифзи манфиатҳои иҷтимоии шаҳрвандон ва муқаррар шудани кафолатҳои иловагӣ оид ба ҳифзи озодии меҳнат мусоидат хоҳад кард.

Таҳияи И. ШАРИФЗОДА

Аз редакция:

Тавре аз Паёми Президенти мамлакат бармеояд, дар баробари кодекси меҳнат, ҳамзамон кодекси манзил низ бояд дар таҳрири нав қабул карда шавад. Бовар дорем, ки парламони кишвар дар ин самт низ корро ҷоннок намуда, бо истифода аз нуруи бузурги илмӣ ва амалии устодони факултети ҳуқуқшиносии ДМТ дар муҳлатҳои наздиктарин кодекси номбурдари мавриди муҳокимаи парламонӣ қарор медиҳад.

ҶАВОНОН – ТАҶКИМБАХШУ СОЗАНДАИ ВАҲДАТ

Ваҳдати миллӣ, ки 19-умин солгарди он дар ВМКБ бо шукӯҳу шаҳомати хосса таҷлил мегардад, барои рушду нумӯи тамоми соҳаҳо, аз ҷумла ба соҳаи маориф, ки омилҳои асосии таҷкими давлат ва наҷоти миллат мебошад, имкониятҳои зиёд фароҳам овард.

Ҷавонон, ки тибқи меъёрҳои ҷаҳони муосир донишу таҷриба омӯхтан мехоҳанд, имкон бештар пайдо карданд, ки бе ягон мамолият касбу ҳунари дилхошашонро интихоб намоянд.

Ҳайати омӯзгорони кишвар, хусусан устодони ДМТ, ки мақсаду мароми кунуниашон ривочу равнақ додани соҳаи маориф ва воридгаридан ба фазои таҳсилоти олиии ҷаҳонӣ мебошад, дар роҳи амалӣ намудани дастуру пешниҳодҳои Асосгу-

зори сулҳу Ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти ҶТ, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон кӯшишҳои зиёд ба харҷ дода истодаанд.

Устодон вазифаҳои ба зиммаи худ доштаи замонҳои истиқлолиятро дуруст дарк намуда, бо яқдилӣ ва ягонагӣ, ҳамдастии фарҳангӣ ба шоҳроҳи нави зиндагӣ қадам мемонанд. Дигаргунҳои сиёсӣ иқтисодии ҷумҳурӣ тақозо мекунад, ки масъулиятро барои қорамандони соҳа боз ҳам баландтар намоянд.

Имрӯз мо аз қолабҳои куҳнаи солҳои пешина пурра даст кашида, дар тарбияи ҷавонон роҳу усулҳои муфидро ба қор бурда истодаем. Агар омӯзгор дар риштае тадрис кунад ва нисбат ба касби худ дилсӯз набошад, илму до-

ниши худро нақу надонад, агар рӯзафзун ба омӯзиш ва андӯхтани дониш напардозад, қори ӯ ба об дар ҳован қубидан монанд аст ё мисли тир ба торикӣ андохтан аст. Бо дарназардошти ин тарбияи омӯзгорони ҷавон дар донишгоҳҳо аз вазифаҳои аввалиндараҷа ба ҳисоб меравад.

Имрӯз дар нақшаи чорабиниҳо дар мадди аввал дуруст ба роҳ мондани таълим, баланд бардоштани савияи дониши фарҳангии ҷавонон, ҳар чӣ бештар ҷалб намудани онҳо ба қорҳои ҷамъиятӣ гузошта шудааст. Бояд гуфт, ки ҷавонро ба ҳулқу атвори нек, инсонпарварӣ, ватандӯстӣ, фидокорӣ, илму маърифатпарварӣ, росткорию нақуқорӣ, одаму одам-

гарӣ ва дӯстию бародарӣ тарбия намудан вазифаи мо, омӯзгорон мебошад. Дар ҳар як донишгоҳ ва донишқада донишҷӯ бояд ҳамчун шахсият тарбия ёбад. Аз ин рӯ, барои ташаккули шахсияти ҷавонон дар рӯҳияи арзишҳои Ваҳдати миллӣ таълиму тарбияро пурзӯр қардан зарур аст, зеро ҷавонон таҷкимбахшу созандаи Ваҳдати миллӣ ба шумор мераванд.

Ҳайати устодон, ки аксаран олимону мутахассисони варзидаи ҷумҳурӣ маҳсуб меёбанд, баҳри тақмили дониши толибилмон ва ҳамчун мутахассисони баландитисоси ба талаботи бозори меҳнат ҷавобгӯ тайёр намудани онҳо кӯшиш ба харҷ дода истодаанд.

Ҳоло, ки мо дар арафаи иди Ваҳдати миллӣ қарор

Гулаҳмад РАҲИМУДОЕВ,
профессори кафедраи
физиологияи растаниҳо
ва биотехнология

дорем, устодон ва дар симои онҳо тамоми машъалфурӯзони соҳаи маорифро бо ин ҷашни таърихӣ самимона шодбош гуфта, барояшон тансиҳативу хонободӣ ва ривочу равнақи қорҳои илмию омӯзгориро таманно дорем. Поянда бод, Ваҳдати миллӣ!

ВАҲДАТИ МИЛЛӢ – ГАВҶАРИ БЕБАҶО

Ҷамила АБДУЛҲАЙРЗОДА
аспиранти соли 1-уми
кафедраи ҳуқуқи инсон ва
ҳуқуқшиносии муқоисавӣ,
қорманди дастгоҳи суди
ш. Душанбе

Нуздаҳ сол муқаддам дар таърихи давлатдорӣ тоҷикон рӯйдодӣ бузурги таърихӣ ба вуқӯ пайваст. 27-уми июни соли 1997 Сошишномаи умумии истиқро-ри сулҳ ва ризоияти мил-лии тоҷикон ба имзо расид, ки дар таърихи давлатдо-рии навини тоҷикон таҳав-вулоти ҷиддии бунёдиро асос гузошт. Нуздаҳ баҳори пурбаракат аст, ки рӯзи 27 июнро ҳамчун баҳори иди умумихалқӣ, Рӯзи ваҳда-ту ягонагӣ ва бунёдқориву созандагӣ ҷашн мегирем. Воқеан, Ваҳдати миллӣ ягонагию дилбастагии мар-дум ва фазои сулҳу осои-ш аз бузургтарин неъматӣ ҳаёти инсонӣ ва пойдевори ҳар гуна пешрафту шуқу-фой аст. Мардуми шарифи Тоҷикистон ҳар сол иди

Ваҳдати миллиро бо шо-дию фараҳи беандоза ва ҳисси баланди шукргузорӣ ба сиёсати сулҳофарии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти ҶТ Эмомалӣ Раҳмон истиқбол мегир-анд. Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳ-мон дар суҳанронии худ дар ҷамъомади тантанавӣ бахшида ба 18-умин сол-гардии Рӯзи Ваҳдати мил-лӣ таъкид намуда буданд: “Барои расидан ба ин рӯзи саид халқӣ тоҷик аз им-тиҳони бисёр саҳту сан-гини таърих гузашта, ба шарофати хиради азалии худ ба муҳолифати му-саллаҳона ва ҷанги таҳ-милии шаҳрвандӣ хотима бахшид ва ба аҳли башар исбот намуд, ки метавонад таҳти парчами ваҳдату ҳамдигарфаҳмӣ сарҷамъ гардида, дар фазои сулҳу субот умр ба сар бурда, сарзамини аҷдодии ҳешро бо азму талоши ватан-дӯстона ободу зебо гар-донад. Ваҳдати миллӣ ба-роӣ мо дастоварди ниҳоят пурарзиш, шартӣ асосии неқуаҳволии халқамон ва таҳқурсии боэтимоди пешрафту ободии Ватани маҳбубамон мебошад”.

Ба ризоияти умумӣ ва сулҳи пойдор муваффақ гардидани тоҷиконро қор-шиносони хориҷӣ ҳамчун падидаи нодири асри бист арзёбӣ қардаанд. Аз ҷумла қоршиносии олмон Арне Кле-манс Зайферт чунин ишо-ра мекунад: “Дар ҳақиқат, муҳокимаҳои сиёсӣ, ки солҳои охир пас аз баста-ни Сошишномаи умумӣ дар

бораи сулҳ ва ризоият ба вуқӯ пайваст, дар ҷомеи тоҷикон таҷрибаи бана-зиреро дар фазои Аврупӯ ва Осиё тавлид қард” ва ё қоршиносии Ингилитон Кэтрин Баренс дар ин ма-врид чунин андеша ронда-аст: “Ҷараёни муноқишаро хуб баррасӣ намуда, муай-ян соҳтан лозим аст, ки ин сабақи тоҷикон метавонад барои хубтар фаҳмидани ҷанги шаҳрвандӣ дар мано-тиқӣ дигар ба мо кӯмак расо-над”. Баррасии ҳамаҷо-нибаи дастовардҳои сулҳи тоҷикон мавриди омӯзиши амиқӣ на танҳо қоршиносо-ни алоҳида, балки инсти-тутҳои бонуфузи ҷаҳонӣ

гардидааст. Боиси ифти-хормандӣ ва сарбаландии миллати тоҷик аст, ки Куми-таи академикии Шӯроӣ Ав-рупӯ оид ба равобити бай-налмилалӣ Президенти ҶТ Эмомалӣ Раҳмонро барои хизматҳои шоиста ва арза-ндааш дар таъмину таҳки-ми сулҳ, тамаддунсозию фарҳангпарварӣ, мусоидат ба ваҳдати миллӣ ва ҳифзи муҳити зист, рушди пояҳои иҷтимоӣ ва таъмини эҳти-роми манзалати инсонӣ ба унвони олиии фарҳангию сиёсӣ – “Пешвои асри XXI” мушарраф гардонд.

Ваҳдати миллӣ ба осонӣ ба мо муяссар нашудааст ва ҳамагонро водор меку-

над, ки ба қадри ин неъматӣ бузург – сулҳу субот расида бошем ва барои таҷкими он кӯшиш намоём. Дар давоми ин солҳо ба Ваҳдати воқеӣ расидан, манфиатҳои Ва-тан, давлат ва миллатро аз ҳама чиз боло гузоштан дастоварди бузурги мо буд ва ҳамин тавр мемонад.

Сарвари кишвар аз рӯзи аввал бо андешаву тадбирҳои хирадмандона баҳри аз вартаи фалокат берун овардани мамла-кат, сарҷамъ намудани ҳазорон нафар гурезаи тоҷик нақшаи мукамалро роҳандозӣ қард. Дар гуф-тушунид ва музоқираҳо бо сарварони муҳолифин, чи дар дохил ва чи дар хо-ричи кишвар, ки он вақтҳо ба ҷони ҷавонаш хатарҳо таҳдид мекард, бе тарс сари мизи гуфтушунид менишаст. Мо аз ҳамон рӯзҳои аввали Иҷлосияи 16-уми Шӯроӣ Олии мам-лакат пуштибонии халқро аз роҳи интихобқардаи Роҳбари муаззами Тоҷи-кистон, ки таъмини сулҳу субот ва муттаҳидии мил-лат, ҳифзи яқпорчагии Ва-тани азизамон буд, эҳсос намудем.

Бо дарназардошти ҳа-маи ин бояд гуфт, ки ва-зифаи ҳар шахси худши-носу худогоҳ, ватандӯсту ватанпарвар аз он иборат аст, ки ваҳдати миллиро чун гавҳари бебаҳо ва дастоварди ниҳоят азиз ҳифз намояд ва онро дар радифи дигар муқаддасо-ти миллиамон пос ва гиро-мӣ дорад. Ваҳдати миллӣ фархундак бод!

ТЕРРОРИЗМ ВА ИФРОТГАРОЙ

Имрӯз яке аз масъалаҳои доғ ва нугворе, ки ҷомеаи ҷаҳониरो ба ташвиш овардааст, терроризм ва ифротгарой мебошанд. Терроризм ва ифротгарой аз зухуроти номатлуби замони муосир ба шумор мераванд, зеро он боиси ба миён омадани оқибатҳои нохуш - таҳдид ё истифодаи зӯроварӣ, расонидани зарари вазнин, бенизомӣ, тағйири сохти конституционӣ дар мамлакат, ғасби ҳокимият ва аз онҳо худ кардани ваколатҳои он, барангехтани низои миллӣ, иҷтимоӣ ва динӣ шуда метавонанд.

Терроризм ҳамчун амали номатлуб бевосита дар ҚҶ ҚТ пешбинӣ гардидааст. Мақсади ибтидоии терроризм халалдор сохтани амнияти ҷамъиятӣ, тарсонидани одамон, ба ҳаяҷон ва таҳлука овардани аҳоли буда, таввасути он фишор овардан ба мақомоти давлатист. Мақсади ниҳонӣ чунин ҳаракатҳо маҷбур сохтани мақомоти давлатӣ барои қабули қарори ғайриқонунӣ ва ё резонидани обрӯ ва манзалати мақомоти давлатӣ мебошад.

Мувофиқи Қонуни ҚТ «Дар бораи мубориза бар зидди экстремизм» экстремизм чунин таъриф дода мешавад: «Экстремизм - ин изҳори фаъолияти ифротии шахсони ҳуқуқӣ ва воқеӣ ба даъвати нооромӣ, дигаркунии сохти канститутсионӣ дар давлат, ғасби ҳокимият ва тасарруфи салоҳияти он, ангезонидани наҷодпарастӣ,

миллатгарой, бадбинии иҷтимоӣ ва мазҳабӣ мебошад».

Зӯроварӣ, зулм, фишорварӣ, таҳқир ва паст задани шаъну шарафи инсон эътирозро ба вучуд меорад, ки натиҷаи он метавонад то ба ифротгарой оварда расонад. Чи тавре ки ҷараёни таърихӣ нишон медиҳад, ғояҳо ва идеологияҳои ифротгарой, ҳамчун ҳодисаи сиёсӣ дар ду маврид ба миён меоянд. Якум, вақте ки дар ҷомеа беадолатӣ вучуд дорад, қисми муайяни ҷомеа дар назди худ мақсад мегузорад, ки бар зидди беадолатӣ мубориза барад. Дуюм, мубориза баҳри ба даст овардани ҳокимиятро ба миён меорад.

Сабаби пайдоиш ва паҳнгардидани ин гуна падидаҳои номатлуб аз он шаҳодат медиҳад, ки сатҳи пасти шароити зиндагӣ, беҳабар будан аз маърифати ҳуқуқӣ ва худшиносӣ, таълиму тарбияи нокифояи насли наврас, хусусан, ҷавонон боиси шомил шудани онҳо ба гурӯҳи ифротгаро мегардад. Воқеан, ин падида на танҳо ба сиёсати дохилии кишварҳои алоҳида, балки дар муносибатҳои давлатҳои ҷудогона роҳандозӣ шуда истодааст ва дар ин бобат Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат Эмомалӣ Раҳмон дар суҳанронии худ қайд намудаанд: «Мубориза бо

терроризм ва экстремизм фароҳам овардани фазои боварӣ, эҳтиром ба манфиатҳои ҳамдигар ва муттаҳид шудани ҷамаи кишварҳои дунёро дар пешорӯи ин хатари умумӣ тақозо менамояд. Истифодаи «сиёсати дугона» нисбат ба терроризм ва экстремизм самаранокӣ кӯшишҳои ҷомеаи ҷаҳониरो дар муборизаи муштарак бо ин зухурот қиддан коҳиш дода, баръакс, муҳолифатҳои наверо байни эътилофҳои ҷарбиву сиёсӣ эҷод мекунад ва авзои ҷаҳонро боз ҳам ноором месозад. Ман чандин маротиба аз минбарҳои СММ ва дигар ташкилотҳои бонуфузи байналмилалӣ таъкид карда

Фазлиддин ХАЛИФАЕВ
донишҷӯи соли 3

будам, ки террорист ватан, миллат ва дину мазҳаб надоранд». Роҳбари давлат ба мо мардуми баору номуси Тоҷикистон, хосса ҷавонон даъват намуд, ки дар муқобили ин хатарҳои муттаҳид бошем ва хушёрӣ зиракии сиёсиро аз даст надихем ва ба фиребу гумроҳсозиҳои ифротгароёни тундрав дода нашавем.

Мо, ҷавонони боҳушу боидроки тоҷик, ин суҳанони пурмазмун ва бамавриди Президенти кишвари худ муҳтарам Эмомалӣ Раҳмонро дастгирӣ намуда, ҳаргиз намегузорем, ки бадҳоҷони сулҳу озоӣ ба мафкурамон таъсири манфӣ расонанд, зеро ақидаҳо, андешаҳо, пешниҳодҳои, ки тавассути рӯзномаву маҷаллаҳо, барномаҳои телевизиону радио, конферонсу мизҳои мудаввар, вохӯриҳо бо намояндагони мақомот ва дар пайравии онҳо дарсҳои кушоди тарбиявии устодон бахшида ба мубориза алайҳи терроризм ва ифротгарой дар ин самт нақши муҳимро бозидеанд.

Хуршедулло КАМОЛОВ
донишҷӯи соли 2
(МБХ)

Ҳуқуқҳои занон ҳамчун категорияи ба ёрӣ эҳтиёҷманд дар тӯли таърих то ташкили СММ аксари вақт зери таъбузу поймолкунӣ қарор дошт.

Баъд аз Ҷанги Дуюми Ҷаҳон бо фавти зиёда аз 50 миллион нафар ва ташкили силоҳи ядрой, ки таҳдид ба нобудшавии инсониятро дошт, давлатҳои абарқудратро водор сохт, ки дар муттаҳидӣ созишҳои ташкил диҳанд, то вазъиятро дар ҷаҳон муътадил карда, ҳуқуқҳои ҳар шахсро новобаста аз ҷинс, наҷод, миллат, забон ва ғ. ҳифз кунанд. Бо мақсади расмӣ кардани ин ҳадаф дар сатҳи байналмилалӣ давлатҳои абарқудрат

кӯшиш намуданд. Ҳамин тавр, 26 июни соли 1945 Оинномаи СММ-ро қабул карданд, ки он замина барои инкишофи ҳамкориҳои давлатҳо дар ҳама соҳаҳо, хусусан ҳуқуқи инсон гашт. Аз ин ҷост, ки дар асоси ин санади байналмилалӣ эълomiaву конвенсияҳои зиёд оид ба рушди ҳуқуқҳои инсон қабул гашт, аз ҷумла яке аз онҳо ин Эълomiaи умумии ҳуқуқи башар маҳсуб меёбад. Дар ин ҳуҷҷати ҳуқуқию сиёсӣ ҳуқуқҳои инсон новобаста аз ҷинс, наҷод, миллат, забон, дин ва ғ. ба ҳаёт, таҳсил, меҳнат, ҳифзи саломатӣ, инчунин озодии вичдон, ҳаракат, ғулomӣ ва шиканҷа дарҷ шудааст, ки он ба инкишофи ҳуқуқҳои инсон заминаи мусоид гузошт.

Бояд қайд кард, ки диққати махсуси давлатҳои ҷаҳон ба категорияҳои ба ёрӣ эҳтиёҷманд, махсусан баъд аз Ҷанги Дуюми Ҷаҳон дода шуда буд. Вобаста ба зарурияти ҳифзи ҳуқуқҳои занон ҳамчун категорияи ба ёрӣ эҳтиёҷманд конвенсияи махсус - Конвенсияи СММ дар бораи барҳам додани та-

моми шаклҳои таъбиз насбати занон аз 18-уми декабри соли 1979 қабул шуд. Конвенсияи мазкур давлатҳоро уҳдадор мекунад, ки ҳуқуқҳои занонро ба интиҳобот, меҳнат, таҳсил, ҳифзи саломатӣ ва ғ. дар баробари мардон ҳифз кунанд ва тамоми шаклҳои таъбиз нисбати занонро маҳкум намоянд.

Инчунин вобаста ба рушди ҳуқуқҳои занон ҳазинаи махсус дар назди СММ - Ҳазинаи СММ оид ба рушди манфиати занон аз соли 1976 ташкил ёфтааст, ки вазифаи асосии он фароҳам овардани шароит барои иштирок дар ҳаёти сиёсии ҷомеа, беҳтар гардонидани вазъии занон ва имконият фароҳам сохтан ба баробарии гендерӣ равона карда шудааст.

Санадҳои байналмилалӣ, ки давлатҳо қабул кардаанд, албатта, хусусияти ҳатмиро дорад, вале чи тавре дар амалия мебинем, омилҳои субъективӣ объективӣ ба уҳдадорихон дар санадҳои байналмилалӣ ифодаёфта таъсир расонида, амал накарда истодаанд. Аз ин ҷост, ки дар баъзе

минтақаҳои ҷаҳон ҷангҳои минтақавию маҳаллӣ, бахусус, шаҳрвандӣ рафта истодааст. Яке аз кишварҳои, ки дар ҷанг ғарқ шудааст Сурия мебошад. Албатта, ҷанг ин воситаест барои поймолкунии ҳуқуқҳои инсон ва имкониятест барои ҷангиён ба анҷом додани амалҳои бади худ (куштор, ғоратгарӣ, таҷовуз ба номус ва ғ.). Дар Сурия мувофиқи ахбори ВАО ва дигар рӯзномаю маҷаллаҳо бинобар сабаби дар дохили кишвар зухур кардани ҳар гуна падидаҳо ва ба ҷанги шаҳрвандӣ расонидани он инсон на субъекти муносибат, балки ба объект мубаддал гаштааст. Дар асоси маълумотҳои, ки аз ҷониби ВАО матраҳ гардидааст, ҳоло 75% гурезаҳоро занону кӯдакон ташкил медиҳанд.

Баъзе аз гурӯҳҳои дар ҷанги Сурия ҳуқуқмати конституциониро гунаҳгор мекунанд, ки, ба андешаи банд, ин хатост, зеро гунаҳгор гурӯҳест, ки ба инкишофи ҳуқуқҳои инсон дар давлат монеъ шуда, онро ба ҷанги шаҳрвандӣ кашонидааст.

Давлатҳои зиёде ҳастанд,

ОИД БА ҲУҚУҚИ ЗАН

ки ҳуқуқҳои занонро, баръакс ҳифз карда, ба инкишофи он ба ҷуз қонунҳо боз фармону қарорҳо қабул мекунанд, ки аз ҷумлаи онҳо ҚТ-ро метавон шомил намуд, зеро Фармони Президенти ҚТ аз 3-юми декабри 1999 «Дар бораи баланд бардоштани мақоми зан дар ҷомеа» қабул шуда, ба инкишофи ҳуқуқи занон заминаи мусоид гузошта истодааст.

Хулоса, то оғози ҷанг дар Сурия ҳуқуқҳои инсон, алалхусус, ҳуқуқҳои занон дар сатҳи баланд мавриди ғимоя қарор дошт, зеро меъёрҳои қонунҳои исломӣ ба таври дахлдор амал мекарданд, аммо бинобар сабаби сар задани ҷанг инсон на субъект, балки ба объект муносибати ҷангиён мубаддал гаштааст.

Аз ин рӯ, хуб мешуд, давлатҳои абарқудрат меъёру принципҳои умумиэтирофшудаеро, ки дар Оинномаи СММ ва санади хотимагии Хелсинки қабул шудаанд (бовичдонона иҷро кардани уҳдадорихон байналхалқӣ ва ғ.), иҷро кунанд.

ДҶУСТӢ ДАР КҶӢИ МО АЗ ВАҲДАТ АСТ

Қудрату нерӯи мо, аз Ваҳдат аст.
Ҷон дар бозуи мо, аз Ваҳдат аст.
Хушк гардад бе муҳаббат рӯдҳо,
Обҳо дар ҷӯи мо, аз Ваҳдат аст.
Даҳр бе Ваҳдат чун дӯзах бувад,
Ҳастии минуи мо, аз Ваҳдат аст.
Дур зи Ваҳдат одамӣ овора аст,
Ҷамъҳо дар кӯи мо, аз Ваҳдат аст.
Кай будӣ моро салом аз дигарон,

Пайки хуш бар сӯи мо, аз Ваҳдат аст.
Душманӣ орад ба ҷону тан хазон,
Сурхиҳо дар рӯи мо, аз Ваҳдат аст.
Нест шодӣ, гар набошад дӯстӣ,
Ҷашну суру тӯи мо аз Ваҳдат аст.
Аз адоват баста гардад корҳо,
Равнақу нумӯи мо аз Ваҳдат аст.
Бод Ваҳдат ҷовидон, Содик, ба даҳр,
Дӯстӣ дар кӯи мо аз Ваҳдат аст.

Содиқи КАШРУДӢ
дастпарвари факултети
хуқуқшиносӣ

ВАҲДАТАТРО МЕСАРОЯМ, ЭӢ ВАТАН!

Настарани АБДУГАФФОР
донишҷӯи соли 2 (ТХМҚ)

Баъди пош хӯрдани Иттиҳоди Шӯравӣ муддате фазои сиёсии кишварҳои иттиҳод ноором гашта, ҳаводиси ҳузнангезро ба миён овард. Мутаассифона, Тоҷикистон ба гирдобии сиёсати нодуруст афтада, ба мавҷи низоъ ва бесарусомонӣ рӯ ба рӯ гардид. Оғози ҷанги шаҳрвандӣ ва бетачрибагии давлатдорӣ мустақил ба суфт гаштани низоми ҷомеа ва парокандагӣ боис гардид. Ҳазорон нафар сокинони кишвар ба мамолики дуру наздик муҳоҷир гардида, фазои сулҳу оромӣ аз байн рафт. Хисороти дар ин муддат бамиёномада ба раванди тақомули ҷомеа монев гашта, хатари аз байн рафтани миллат ва қисм – қисм шудани он низ эҳсос мегардид.

Хушбахтона, ба василаи нури офтобии маърифати азали охири умеда дили азияткашидаи халқи тоҷик зинда монда, он дар Иҷлосияи 16-уми Шӯрои Олии ҶТ ҷилвагар шуд. Иҷлосияи 16-уми Шӯрои Оли ин рӯйдодди сарнавиштсози миллати тоҷик буд.

Дар Иҷлосия ба Раиси Шӯрои Олии ҶТ ваколати Сарвари давлат дода шуд. Новобаста ба надоштани таҷрибаи давлатдорӣ ба

фарзанди барӯманди миллати тоҷик Эмомали Раҳмон муяссар гашт, ки бо дарки баланди масъулият, номуси ватандорӣ, бо тақия ба халқи азизаш роҳи минбаъдаи давлатро муайян созад. Бо ҳамин мақсад фаъолияти худро аз оштии миллӣ, халъи силоҳ, авф, баргардонидани гурезагон, таъмини ҳуқуқи озодиҳои инсон оғоз намуда, дар муддати кӯтоҳ назми ҷомеаро барқарор сохт. Ин марди сиёсатмадору ҷасур, поквичдону далер аз рӯзи ба сари давлат омадан ҷомеаи нангу номус ва ҳисси ифтихори ватандорӣ миллиро ба бар намуда, тамоми нерӯи ҷисмонӣ ақлии хешро дар роҳи истиқрори сулҳ масраф намуд.

У аз чандин музокираҳои бебарор хаста нашуда, бо гузашти зиёд ва олиҳимматӣ 27-уми июни соли 1997 Созишномаи умумии истиқрори сулҳ ва ризоияти миллии тоҷиконро ба имзо расонид.

Хушбахтона, мардуми тоҷик Ваҳдат ба даст овард, ки он натиҷаи кӯшишу заҳматҳои қаҳрамононаш аст.

Ва аҳли ҷомеаи тоҷик тавонист дарк намояд, ки ваҳдат арзиши муқаддасест, ки онро барои пойдории давлату сарҷамъии миллати тоҷик Худованд дар мавриди мувофиқа ба мо ато намуд.

Ваҳдат дар пояи бахшиш, сулҳу ошӣ ба миён омада, натиҷаи ранҷу азоб ва кӯшишу заҳмати фарзандони бонангу номуси миллат аст. Мақсади он ба ҳам омадан, ба ҳам бовар кардан, дӯстӣ, сулҳу ормӣ ва сабаби хотимаи ҷанги бародар бо бародар ва баргардонидани муҳоҷирони дар дашту сахрои хориҷи кишвар мотамзадаву дастнигарро ба хонаи худ баргардонидан, обод сохтани вайронаҳои ҷанг ва марҳам ба дили модарони фарзандшаҳид аст. Пас, Ваҳдатро арзиши муқаддас мешуморем.

Ваҳдат ин осудагии виҷдон ва пойдории имон аст. Маҳз Ваҳдат аст, ки мо ба фардои худ насли оянда эътимод дорем. Ваҳдати тоҷик ба ҷаҳониён аз ҳастии миллати бузургу тамаддунофарӣ тоҷик паём расонид. Инак, Ваҳдати мо 19-сола

шуд.

Дигар касе Ваҳдати миллии моро, ки парвардаи орзуву ормони мардуми тоҷик аст, халалдор карда наметавонад, зеро мақсад аз имзои Созишномаи умумии истиқрори сулҳ ва ризоияти миллӣ таъмини пойдории амнияти ошӣ буд.

Бо боварӣ гуфта метавонем, ки миллати тоҷик тамоми мушкилиҳои баъди ҷанги ро паси сар намуда, акнун ба марҳилаи ободию созандагии Ватан расидааст. Оре, Ваҳдати миллӣ моли халқ аст, ки бо ҷоннисорӣ ва сарвариву роҳбарии мардони хирад ба даст омад ва ягон нафар ё гурӯҳе ҳуқуқи надорад ба ваҳдати мо сояи шубҳа андозад. Баръакс, ҳар яки моро мебояд барои пойдории Сулҳу Ваҳдат, ки ҷумлаи комёбию муваффақиятҳои мо дар пояи он қарор дорад, эҳсоси масъулият дошта бошем. Ваҳдат моро сӯи ободию пирӯзиҳо мебарад. Ваҳдатро фарзанди зодаи хиради тоҷикон метавон номид. Тоҷиконе, ки дар таърихи башар ба инсондӯстиву хайрхоҳӣ шинох-

таву эътироф гаштаанд ва ба ҳайси як миллате ҳамҷунин хоҳанд монд.

Дар ҳақиқат, ҷашни Ваҳдат ҷашнест – хотимаи душманиву ҷанг, ҷашни ба ҳам омаданҳо, ҷашни бастанӣ паймону боварӣ, ҷашни бахшишу ошӣ ва ҷашни саргози оромиву осудагӣ ва эҳёи хиради миллат.

Ман ҷашни Ваҳдатро зеро ҳамин мафҳумҳо мепарастам ва бо қудрату ғалабаи сулҳ ба ҷанг, иттиҳод ба парокандагӣ ва хирад ба ҷаҳл итминон дорам.

Хулоса, мо расидаем ба он рӯзҳое, ки поягузори эҳёи миллат, бақои насли инсонӣ дар ин сарзамин ва кафолати рӯзгори осудаву хӯшӣ аст. Бо вучуди пур аз ифтихору сурур шукри он инсонҳое мекунем, ки ҷаҳлро бар хирад, фаноро бар эҳё ва маргро бар зиндагӣ таслим намудаанд. Зиндагии ин миллати ваҳдатонар обод бод!

Мо зодагони ин хоку ин сарзамин кӯшиш менамоем, ба қадри ин неъматӣ бебаҳо расида бошем. Мо, ҷавонон, ки ҳамсоли ваҳдату камолёфтаи неъматҳои ваҳдатем, бо кӯшишу заҳмат ва ҷонбозиҳои Қаҳрамони миллат, Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва ғамхориҳояшон нисбати ҷавонон сари адаб фуру меоварем ва кӯшиш мекунем, ҷавобан ба ғамхориҳояшон ба қадри обу хоку сарзамин, истиқлолият, ваҳдату осудагӣ ва хуррамӣ зиндагии осоишта расем ва саҳми худро барои ояндаи Тоҷикистон ва рушди он дарег надорем. Мо, ҷавонон, ба сиёсатмадорӣ, ҷавонмардию нақорӣ, донишу ҳиммат ва бузургии ин Қаҳрамони Ваҳдат аҳсан мехонем!

Ваҳдати миллӣ ҷавони навхати 19-солаеро мемонад, ки мудар ба нигоҳубин ва баркамол намудан эҳтиёҷ дорад. Мо бояд онро чун гавҳараки ҷашм нигоҳ дорем! Мо ба ин неъмат арзандаем!

Ҷашни Ваҳдати миллӣ муборак, эӣ ҳамватан!

